

Blue Deal

DEZE INTENTIEVERKLARING (de **Blue Deal**) is aangegaan op 17 maart 2022,

TUSSEN:

- (1) **Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**, te Den Haag (**LNV**);
- (2) **Productenorganisatie van de Nederlandse Mosselcultuur**, te Yerseke (**PO Mosselcultuur**);
- (3) **Vereniging van Schelpdierhandelaren**, te Zoetermeer (**Vereniging Schelpdierhandelaren**);
- (4) **Provincie Zeeland**, te Middelburg (de **Provincie**);
- (5) **N.V. Economisch Impuls Zeeland**, te Vlissingen (**Impuls**);
- (6) **De Zeeuwse Milieu Federatie**, te Middelburg (**ZMf**). ZMf treedt op als vertegenwoordiger van de natuur- en milieuorganisaties.

Bovenstaande partijen worden hierna gezamenlijk aangeduid als de **Deelnemers** en ieder als een **Deelnemer**.

OVERWEGINGEN:

- A. Nederland kent grote maatschappelijke opgaven voor een duurzame regionale voedselvoorziening, beperking van klimaatverandering, herstel van biodiversiteit en verbetering van de volksgezondheid. De voorgestane Nationale Eiwitstrategie (NES) beoogt voor de consumptie een verschuiving van dierlijk naar planteiwit. In het bijzonder kan ook schelpdierewit daarbij een belangrijke rol vervullen, omdat de footprint van schelpdierewit gekweekt in (onbemeste) natuurlijke omstandigheden lager is dan die van alternatieven als dierlijke eiwitten op land. Innovatieve toepassingen van schelpdierkweek dragen bij aan biodiversiteit en schelpdierewit past in een gezonde levensstijl. Het vergroten van het aandeel schelpdierewit in het menu is een bouwsteen naar een duurzamer, gezondere en welvarende toekomst (zie Bijlage 1).
- B. Schelpdierkweek geeft mede invulling aan meerdere Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties, welke pleiten voor vergroting voor mariene voedselproductie. Ook met de Europese Strategische Richtsnoer voor aquacultuur wordt de lidstaten gevraagd de aquacultuur te vergroten vanwege een duurzame voedselvoorziening en positieve effecten op klimaatverandering, biodiversiteit en afgeleide milieueffecten zoals waterkwaliteit en (toekomstig) waterveiligheid. Een gerichte uitwerking van de EU Farm to Fork-voedselstrategie (waaronder true pricing) is daarvoor noodzakelijk. Dat geldt ook voor de Europese Actieplan Biologische productie. Tot slot wordt met schelpdierkweek invulling gegeven aan de Europese ambitie voor een 'Blue Economy for a sustainable future'. Deelnemers streven naar de realisatie van natuurinclusieve schelpdierteelt als onderdeel van de genoemde Europese doelstellingen.
- C. Nederland, Zeeland en meer specifiek Yerseke vormen een logistieke hub voor schelpdieren in Noordwest-Europa met grote economische betekenis. Deze kan worden versterkt door groei van productie en consumptie van schelpdierewit en door vergroting van de toegevoegde waarde door markt- en productontwikkeling. Het Nederlands deel van de Noordzee biedt hiervoor nearshore en offshore (nabij en in de windkavels) interessant duurzaam economisch perspectief. Een hogere toegevoegde waarde kan ook worden bereikt door (regionale) crossovers met sectoren als food, toerisme en met behulp van startups en scale-ups.

- D. Schelpdierteelt in het Nederlands deel van de Noordzee biedt nearshore en offshore tegelijkertijd een duurzaam perspectief. Synergie tussen aquacultuur en natuur kan bijdragen aan vergroting van de biodiversiteit, vergroting van klimaatrobustheid van kustgebieden en veerkracht van het ecosysteem.

SAMENWERKING EN INNOVATIE IN TASKFORCE:

- A. Voor genoemde maatschappelijke opgaven is een vernieuwde en expliciete inzet vanuit de schelpdiersector, overheid en natuur- en milieuorganisaties (NMO's) noodzakelijk. Samenwerking en innovatie is vereist op het gebied van (i) techniek, logistiek, ketenorganisatie, productinnovatie en natuurontwikkeling, (ii) beleid en regels van ruimtelijke ordening op zee, visserij(transitie)beleid, voedsel(transitie)beleid, natuurbeleid, biodiversiteitsherstel en regels die daarbij horen (zoals het Schelpdierbesluit, uitgiftebeleid, eiwitstrategie, infrastructuur op zee), en (iii) investeringen en risicobeheersing, subsidies en financieringsmodellen. Deze drie innovatiesporen kennen een grote onderlinge afhankelijkheid en vragen om een parallelle en interactieve ontwikkeling.
- B. Voor een doeltreffende samenwerking is een **Taskforce** opgericht met de Deelnemers vanuit de sector (kweek en verwerking/handel), (regionale en landelijke) overheid, NMO's en uitvoeringsorganisaties. De Deelnemers betrekken bij de uitvoering van de werkzaamheden ook andere Partijen die kunnen bijdragen aan het effectueren van de doelstellingen van de Taskforce en zullen rekening houden met belangen van andere relevante partijen.
- C. De doelstellingen voor deze Taskforce zijn het realiseren van: (i) de uitbreiding van de productie van Nederlands schelpdiereiwit op de Noordzee in combinatie met biodiversiteitsherstel en natuurontwikkeling (een natuurinclusieve teelt) en (ii) de vergroting van duurzame consumptie door voedselbeleid, product- en marktontwikkeling (de **Taskforce Doelen**).
- D. De Taskforce beoogt dit te realiseren door de inzet van een uitvoeringsprogramma gericht op:
- (a) het creëren van ruimte voor schelpdierkweek (zogenaamde natte eiwitkavels) zowel nearshore als offshore (binnen en buiten windparken) in combinatie met de realisatie van natuurwaarden. Daarin worden beleid en voorwaarden vanuit verschillende beleidsdomeinen, regels en instrumenten zoveel als mogelijk (rijksbreed) afgestemd en praktisch bij elkaar gebracht; en
  - (b) het uitvoeren van experimenten binnen geldende kaders. Voorgenomen experimenten omvatten onder andere meerjarige praktijktesten voor het kweken van mosselen in de waterkolom van de Voordelta en Noordzee waaronder in windparken, waarbij de kweek in relatie tot natuurontwikkeling wordt uitgetest;
  - (c) het bevorderen van de consumptie van het gezonde en duurzame schelpdiereiwit.

COMMITMENT VAN DEELNEMERS IN UITVOERINGSPROGRAMMA:

- A. De Deelnemers zullen zich inspannen om de Taskforce Doelen te realiseren en robuuste mensinzet te borgen voor de realisatie ervan. De Deelnemers geven hierbij commitment tot en met 31 december 2025. Na deze periode zullen nadere afspraken worden gemaakt over het commitment tot en met 2030.
- B. De Deelnemers zullen circa tweemaal per jaar bij elkaar komen in het kader van de **Blue Valley Board**, waarin beslissingsbevoegde vertegenwoordigers van De Deelnemers zitting hebben. De Blue Valley Board adviseert de Taskforce over de te volgen aanpak, de lange termijn visie en voorliggende strategische besluiten. Ook vertegenwoordiging van kennis en onderwijs zullen zitting krijgen in de Blue Valley Board. De Blue Valley Board zal worden voorgezeten door de verantwoordelijk gedeputeerde van de Provincie Zeeland. Secretaris is de voorzitter van de Taskforce.

- C. De Deelnemers zullen binnen de **Taskforce** circa eenmaal per twee maanden (of zo vaak als nodig is) overleg hebben over realisatie van de Taskforce Doelen en het uitvoeringsprogramma. Voorzitter van de Taskforce is een vertegenwoordiger van de schelpdiersector. Secretaris is Impuls.
- D. De Deelnemers hebben een **Uitvoeringsprogramma met Werkpakketten** voor realisatie van de Taskforce Doelen (zie Bijlage 2). De Deelnemers zullen zorgen voor een voorspoedige uitvoering van de werkpakketten en hiervoor voldoende mensinzet borgen. Overleg vindt plaats zo vaak als nodig is (b.v. elke twee maanden). Ook zullen partijen buiten deze Intentieverklaring worden betrokken.
- E. LNV heeft als doel (i) het uitwerken van de visie op de Nationale Eiwitstrategie, waarin de potentie van maritieme eiwitten beter benut kan worden, (ii) het realiseren van een duurzame Blauwe Economie op de Noordzee, (iii) het realiseren van een gezond en veerkrachtig marien ecosysteem en (iv) het verduurzamen van gebruik dat past binnen de ecologische draagkracht van de Noordzee. De Taskforce Doelen sluiten aan bij de ambities van het Programma Noordzee 2022-2027. Dit vraagt om een eenduidig nationaal beleid met heldere uitgangspunten voor vergunningverlening en locatiekeuze voor realisatie van robuuste natuurinclusieve pilots en voor mogelijke opschaling na succes. LNV zal zich met uitvoeringsorganisatie RVO inspannen het uitvoeringsprogramma te effectueren door inzet van hun kennis, instrumenten, netwerk, innovatie in beleid en door ondersteuning bij het aanvragen van vergunningen en financiering met inachtneming van vigerende Wet- en regelgeving.
- F. De Provincie heeft als doel (i) een economische en duurzame natuurinclusieve ontwikkeling van de schelpdiersector, (ii) het behoud en de ontwikkeling van natuur als integraal onderdeel daarvan en (iii) de ontwikkeling van bijbehorende directe en indirecte werkgelegenheid. De Provincie zal zich inspannen het uitvoeringsprogramma te effectueren door inzet van hun kennis, instrumenten, netwerk, innovatie in beleid en door ondersteuning bij het aanvragen van vergunningen en financiering.
- G. PO Mosselcultuur (met haar leden) heeft als doel (i) het creëren van nieuwe natuurinclusieve productiemogelijkheden voor haar leden, (ii) een trendbreuk te bewerkstelligen in de neergang van consumptie en productie van schelpdieren en daarmee (iii) het in stand houden van de technische, logistieke en mariene infrastructuur van de sector. De PO Mosselcultuur zal zich inspannen om haar kennis, leden en netwerk in te zetten ter realisatie van het uitvoeringsprogramma en in het bijzonder daarbij een Pilot te ontwikkelen, en zal ook andere zelfstandige initiatiefnemers van een Pilot – indien gewenst – ondersteunen in overleg met andere Deelnemers over vergunningen, subsidies, locatiekeuzes e.d. Daarnaast zal de PO Mosselcultuur zich inspannen (monitoring voor) kansen op natuurontwikkeling vanaf de eerste fase van de Pilot te incorporeren in de plannen en uitvoering.
- H. De Vereniging Schelpdierhandelaren heeft als doel een duurzame economische ontwikkeling van de schelpdiersector en daarmee de ontwikkeling van haar leden. De Vereniging zal zich inspannen om haar kennis, leden en netwerk in te zetten bij de realisatie van het uitvoeringsprogramma en in het bijzonder bijdragen aan de vergroting van de afzet en marketing van schelpdieren onder (jonge) consumenten, waarbij het natuurproduct dat duurzaam en gezond het vertrekpunt is.
- I. Impuls heeft als doel (i) het versterken van de duurzame economische structuur van de schelpdiersector en (ii) het stimuleren van maatschappelijke doeleinden, zoals de eiwittransitie. Impuls zal zich inspannen om (i) hulp te bieden bij het ontwikkelen van een duurzaam stappenplan voor de sector, business development en natuurinclusieve projectontwikkeling en (ii) haar netwerk ter beschikking te stellen voor het verkrijgen van financiering;
- J. ZMf - en de organisaties die zij in deze vertegenwoordigt - heeft als doel behoud en ontwikkeling van natuur als integraal onderdeel van de schelpdierproductie in de Noordzee mede t.b.v. een klimaatrobuuste inrichting van de Voordelta/Noordzee. ZMf zal bijdragen aan de ontwikkeling van beoogde pilots, het concept natte bedrijventerreinen en de afzetbevordering van schelpdieren passend bij een te ontwikkelen natuurvisie voor de Noordzee.

OVERIGE BEPALINGEN

- A. De Deelnemers komen expliciet overeen dat uit deze Blue Deal geen bindende rechten of verplichtingen voor de Deelnemers voortvloeien.
- B. De Deelnemers besluiten gezamenlijk over toetreding van mogelijke nieuwe deelnemers.
- C. Een partij kan deze Blue Deal met een opzegtermijn van minimaal zes maanden schriftelijk opzeggen, waarbij de deal voor de overige partijen in stand blijft voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten. De schriftelijke opzegging is met gegronde redenen omkleed.
- D. Indien een bepaling van deze Blue Deal niet uitvoerbaar is, zullen Deelnemers de betreffende bepaling vervangen door een geldige en uitvoerbare bepaling in de geest van de te vervangen bepaling en zullen de overige bepalingen onverminderd van kracht blijven

HANDTEKENINGEN

Deze Blue Deal is door Deelnemers (of hun rechtsgeldig gemachtigde vertegenwoordigers) ondertekend op de datum als vermeld aan het begin van deze Intentieverklaring.

MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

namens deze
mw. drs. N.M. Beekman
Directeur Grote Wateren, Visserij en Landelijk

PRODUCTENORGANISATIE VAN DE NEDERLANDSE MOSSEL CULTUUR

E.A.A. Engels _____
Voorzitter

D.A.M. Risseeuw
Secretaris

VERENIGING VAN SCHELPIERHANDELAREN

W.W. van Zandbrink
Voorzitter

PROVINCIE ZEELAND

J. de Bat
Gedeputeerde

N.V. ECONOMISCH IMPULS ZEELAND

J.D. ten Voorde
Algemeen directeur

ZEEUWSE MILIEUFEDERATIE

I. von Harras
Directeur
namens deze
M. Dedert
Programmamanager Deltawateren

BIJLAGE 1

MAATSCHAPPELIJKE BIJDRAGE SCHELPIEREIWIT

Overheden en maatschappij beogen een verandering van het eetpatroon (consumptie) en een meer duurzame wijze van voedselvoorziening (productie). Deze verandering wordt ingegeven door de noodzaak van de mitigatie van de klimaatverandering, herstel van biodiversiteit en verbetering van de volksgezondheid. Concreet zijn deze doelstellingen verwoord in de duurzaamheidsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties, EU Green Deal en in de voedselbrief¹ van de Nederlandse overheid. Schelpdierproducten kunnen aan bovengenoemde doelstellingen een significante bijdrage leveren om meerdere redenen²:

- 1) De footprint van schelpdierewit gekweekt in (onbemeste) natuurlijke omstandigheden is lager dan die van alternatieven als dierlijke eiwitten op land. Met schelpdierkweek wordt koolstof (CO₂) vastgelegd en schelpdieren voeden zichzelf met algen in de kustwateren en delta's (Broekema et al, 2020)³. Dit blijkt uit wetenschappelijke vergelijking van bijna 150 LCA's⁴ (Hilborn et al, 2018)⁵. De voedselproductie kan met de kweek van schelpdieren op duurzame wijze worden vergroot, zonder te concurreren met de schaarse landoppervlakte of noodzaak voor hoogwaardig geteeld voer (dit in tegenstelling tot vele soorten gefokt vleesvee of gekweekte vissen). De wetenschap adviseert laag trofisch voedsel (laag in de voedselketen) uit zee te oogsten (Van der Meer, 2020)⁶.
- 2) Schelpdieren dragen bij aan biodiversiteit (trekken veel andere vissoorten aan) en passen prima in een gezonde levensstijl omdat ze veel onverzadigde vetzuren (omega-3 en -6), ijzer, vitamine B12, vitamine A, zink, jodium en seleen bevatten (Voedingscentrum, z.d.-b).
- 3) Vergroting van schelpdierewit in het menu heeft evidente effecten op de werkgelegenheid en (lokale) economie. Het vergroten van het aandeel schelpdierewit in het menu is een bouwsteen naar een duurzamer, gezondere en welvarende toekomst. Het is belangrijk voor de producentenorganisatie van schelpdierkwekers (primaire producenten) én voor de hele keten, waaronder de verwerkings- en handelsbedrijven, toelevering- en transportbedrijven en afzetkanalen.

---

¹ Voedselbrief (18 april 2018). Accenten in het voedselbeleid voor de komende jaren. Ministerie van LNV, in opvolging van Kamerstuk 31532, nr. 156 en Kamerstuk 31532, nr. 174 en Kamerstuk 31532, nr. 180.

² Zie o.a. www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/Schelpdieren-duurzaam-en-gezond.htm

³ Broekema, R. et al. (2020). Future-proof and sustainable healthy diets based on current eating patterns in the Netherlands. *The American journal of clinical nutrition*. 112(5): 1338-1347.

⁴ LCA = Life Cycle Analysis. Dit is een methode om kwantitatief de milieu impact van een product te bepalen.

⁵ Hilborn, R. et al., 2018. The environmental cost of animal source foods. *Front Ecol Environment* 2018; 16(6):329-335.

⁶ Van der Meer, J. (2020). Limits to food production from the sea. *Nature Food* (1): 762–764: <https://doi.org/10.1038/s43016-020-00202-8>.

BIJLAGE 2

UITVOERINGSPROGRAMMA SCHELPIERSECTOR

A. WERKPAKKET 1: TOEKOMSTIGE OPZET NATTE BEDRIJVENTERREINEN IN DE VOORDELTA

- 1) Deelnemers zullen met elkaar overleggen en vaststellen hoe gebruik van natte bedrijventerreinen in de Voordelta en Noordzee in de toekomst moet worden vorm gegeven. Ten behoeve van de ontwikkeling hiervan is Werkpakket 1 *Concept Natte Bedrijventerreinen* samengesteld.
- 2) Werkpakket 1 wordt gecoördineerd door RVO. Het secretariaat wordt gevoerd door de PO Mosselcultuur. LNV, I&W, Provincie, Vereniging Schelpdierhandelaren en ZMf zullen aan dit werkpakket deelnemen.
- 3) De Deelnemers zullen overeenkomen op welke wijze de volgende onderwerpen worden geregeld:
  - (a) opzetten van het ruimtelijk ordeningsbeleid voor inpassing van de natte bedrijventerreinen in de Voordelta (zoals locatiekeuzes en bijbehorende randvoorwaarden) en de Noordzee (waaronder windparken);
  - (b) formuleren van eisen en randvoorwaarden aan natuurontwikkeling in de Voordelta en Noordzee (inclusief mogelijke locatiekeuzes binnen en buiten N2000 gebieden) in relatie tot het concept natte bedrijventerreinen;
  - (c) aanleggen van infrastructuur die benodigd is voor de mosselkweek nearshore en offshore, met inachtneming van de eisen die Rijkswaterstaat stelt ten aanzien van veiligheid;
  - (d) opstellen van uitgiftebeleid van natte bedrijventerreinen inclusief de wijze van toedeling en verkaveling van gebieden in de Voordelta en Noordzee (inclusief gebruikscontracten) en;
  - (e) vormen van een organisatiemodel met bijbehorende rechtsvorm voor toekomstige exploitatie en beheer van natte bedrijventerreinen (inclusief dagelijkse leiding en bestuur).

B. WERKPAKKET 2: INNOVATIEVE PILOTS VOORDELTA

- 1) Deelnemers beogen experimenteerruimte op te zetten voor natuurinclusieve schelpdierkweek zowel nearshore als offshore. Ten behoeve van de randvoorwaardelijke opzet, uitvoering en ontwikkeling van deze pilots is Werkpakket 2 *Innovatieve Pilots Voordelta* samengesteld.
- 2) Werkpakket 2 wordt gecoördineerd door de PO Mosselcultuur. Het secretariaat wordt in aanvang gevoerd door Impuls. LNV, Provincie, zelfstandige Partijen van overige voorgenomen teeltpilots, Vereniging Schelpdierhandelaren, Impuls, RVO en ZMf zullen aan dit werkpakket deelnemen.
- 3) De focus in Werkpakket 2 ligt op het creëren van gezamenlijke en eenduidige randvoorwaarden voor een snelle, robuuste en natuurinclusieve start van de pilots in nauwe samenwerking met LNV, Rijkswaterstaat, RVO, Provincie, natuur- en milieuorganisaties en NVWA. De onderwerpen die daarbij aan bod zullen komen omvatten o.a. de coördinatie van experimenteervergunningen (voor natuur, water, visserij en voedselveiligheid), het gezamenlijk keuzes maken in geschikte teeltlocaties in de Voordelta, het stimuleren van onderlinge kennisuitwisseling en monitoringsresultaten, mogelijkheden voor natuurontwikkeling en verkenning van financieringsopties voor de diverse pilots. De pilots kunnen – met inachtneming van vigerende Wet- en regelgeving – in N2000 gebied plaatsvinden onder gedegen monitoring. Ook zal PO Mosselcultuur namens de pilots de afstemming en gesprekken faciliteren met relevante NMO's, garnalen- en kottervissers en met de sportvisserij en recreatievaart.

- 4) De deelnemers zullen zich inspannen om in kaart te brengen welke (regionale, nationale en Europese) subsidies beschikbaar zijn en onder welke voorwaarden die subsidies kunnen worden verleend voor realisatie van doelen in dit werkpakket.
- 5) De pilotdeelnemers erkennen dat het voor de realisatie van de Taskforce Doelen noodzakelijk is dat bepaalde bevindingen uit de pilot zullen worden gedeeld met de overige deelnemers aan de pilots. De pilotdeelnemers zullen nader overeenkomen welke informatie en op welke wijze die informatie wordt gedeeld met inachtneming van de informatievoorwaarden uit de relevante subsidieregelingen. De deelnemers komen op voorhand overeen dat informatie van algemeen nut, die geen bedrijfsgevoelige informatie omvat, zoals onder andere nutriëntenflux, lichttoetreding en golfslag in de Voordelta, in ieder geval openbaar kan worden gemaakt.

C. WERKPAKKET 3: CONSUMPTIEBEVORDERING SCHELPIEREIWITTEN

- 1) Deelnemers beogen de bevordering van gezonde en duurzame consumptie van eiwitten en van schelpdiereiwitten in het bijzonder in lijn met de uitwerking van het EU-voedselbeleid (Farm to Fork Strategy), de Strategische richtsnoeren EU-Aquacultuur en het EU-Actieplan Biologische productie. Ten behoeve van de bevordering van schelpdierconsumptie is Werkpakket 3 *Markt, Product & Crossovers* samengesteld.
- 2) Werkpakket 3 wordt gecoördineerd door de Verenging Schelpdierhandelaren. Het secretariaat wordt in aanvang gevoerd door Impuls. LNV, Provincie, Impuls, RVO en ZMf zullen in aanvang aan dit werkpakket deelnemen.
- 3) De Deelnemers beogen eveneens vergroting van de toegevoegde waarde door markt- en productontwikkeling en door crossovers met sectoren in de regio zoals food, toerisme en met behulp van startups en scale-ups. Belanghebbenden uit deze sectoren zullen worden betrokken.
- 4) De deelnemers zullen zich inspannen om in kaart te brengen welke (regionale, nationale en Europese) subsidies beschikbaar zijn en onder welke voorwaarden die subsidies kunnen worden verleend voor realisatie van doelen in dit werkpakket.